

Omavalvontaohjelman pääkohdat

2024–2025

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

Mitä on omavalvonta?

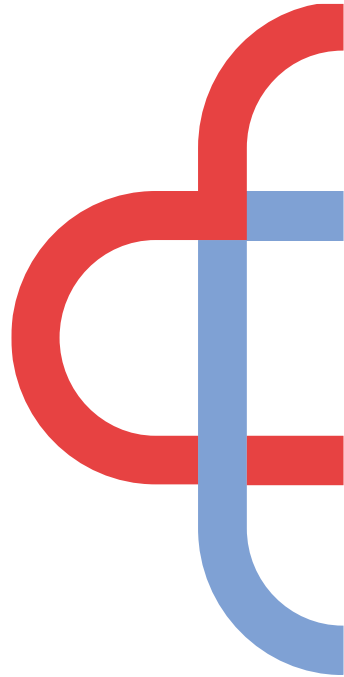
Omavalvonnalla varmistetaan ensisijaisesti asukkaiden lakisääteisten palvelujen laadukas toteutuminen.

Omavalvonta on hyvinvointialueen ja alueen palveluntuottajien päivittäisessä toiminnassa elävä toimintakulttuuri, joka sisältää seurannan ja kehittämisen menetelmät palveluiden laadun sekä turvallisuuden varmistamiseksi ja johtamisen tueksi.

Omavalvontaohjelma kuvaa miten omavalvonta kokonaisuutena hyvinvointialueella järjestetään. Hyvinvointialueen omavalvonnan toteuttamista ohjaavat omavalvonnan periaatteet ja toteuttamisen kokonaisprosessi. Omavalvonnassa on määritelty prosessit, toimintamallit, ohjeet, roolit ja vastuut, joiden avulla päämäärään päästään.

Hyvinvointialueen omavalvonta sisältää palvelutuotannon ohjauksen ja valvonnan.

Omavalvonta on läpi organisaation tapahtuvaa riskienhallintaa, tiedolla johtamista, jatkuvaa oppimista ja palveluiden kehittämistä. Omavalvonta kuuluu jokaiselle hyvinvointialueen työntekijälle.

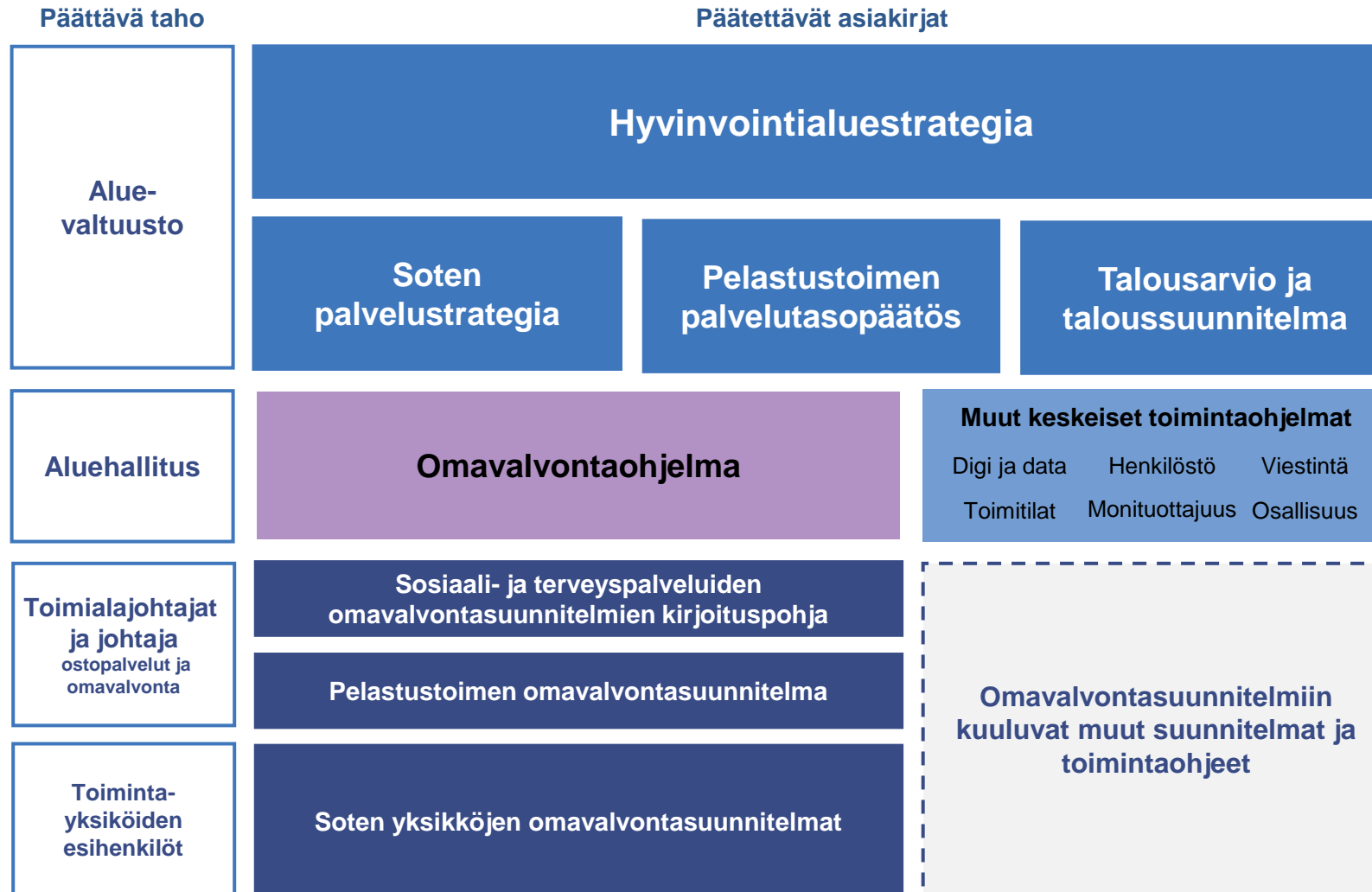

Omavalvonta on hyvinvointialueen ensisijainen valvonnan muoto

Omavalvonta on osa Päijät-Hämeen hyvinvointialueen valvonnan kokonaisuutta ja yksi keskeinen menetelmä toteuttaa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat jatkuva osa hyvinvointialueen tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävää toimintaa: päivittäistä johtamista, suunnittelua, arviointia, päätöksentekoa ja toimintaprosesseja.

Omavalvontaohjelman suhde hyvinvointialueen strategiaan ja muihin dokumentteihin

Omavalvontaohjelma on yksi Päijät-Hämeen hyvinvointialuestrategian toimintaohjelmista.

Omavalvontaohjelmassa määritellään Päijät-Hämeen hyvinvointialueen omavalvonnan periaatteet, tavoitteet ja vastuut tuleville vuosille.

Omavalvontaohjelman sisältö vaikuttaa muihin omavalvontaa ohjaaviin dokumentteihin, kuten sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen omavalvontasuunnitelmiin.

Oma-ohjauksen käsitteet ja periaatteet

Omavalvonnan keskeiset käsitteet (1/2)

Termi	Selitys
Omavalvonta	<p>Omavalvonnalla varmistetaan lakisääteisten ja laadukkaiden palveluiden toteutuminen osana järjestämis- ja tuottamistehtävää. Sen perusajatuksena on varmistaa, että asukkaat saavat toimivat, oikea-aikaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys, sekä pelastustoimien palvelut.</p> <p>Se on päivittäisessä toiminnassa elävä toimintakulttuuri, joka sisältää lakisääteisen velvollisuuden lisäksi seurantajärjestelmän palveluiden kehittämisen, laadun varmistamisen ja johtamisen tueksi.</p>
Omavalvontaohjelma	<p>Strateginen instrumentti, jonka tehtävänä on varmistaa hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteutuminen. Ohjelma kuvaa miten omavalvonta on hyvinvointialueella järjestetty.</p> <p>Se sisältää kuvauksen hyvinvointialueen valvonnan kokonaisuudesta, jolla varmistetaan omavalvonnan toteutuminen julkisessa ja yksityisessä palveluntuotannossa sisältäen neuvonnan ja ohjauksen. Lisäksi ohjelma toimii ohjaavana dokumenttina palveluyksikkökohtaisille omavalvontasuunnitelmille.</p>
Omavalvontasuunnitelma	<p>On päivittäinen, arjen työväline palvelutuotannossa, jonka tarkoituksena on varmistaa toiminnan tasolla laadukkaan ja turvallisen palvelun toteutuminen.</p> <p>Sisältää asiakas- ja potilasturvallisuuden kokonaisuuden. Kuvaa keskeiset toimenpiteet ja mittarit, joiden avulla palveluyksikkö varmistaa ja valvoo toiminnan sekä palvelujen laatua.</p> <p>Omavalvontasuunnitelma tulee tehdä yhteistyössä palveluyksikön henkilöstön ja asukkaiden kanssa.</p>

Omavalvonnan keskeiset käsitteet (2/2)

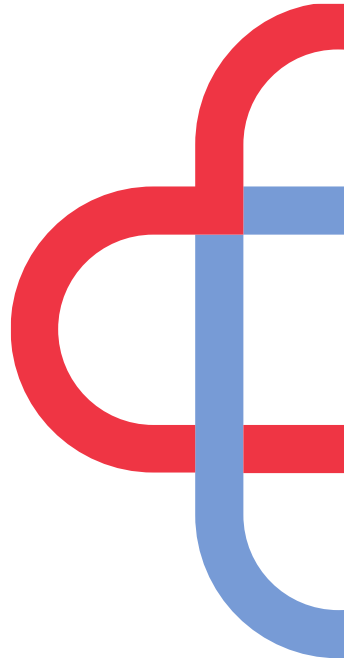
Termi	Selitys
Valvonta	<p>Palvelunjärjestäjä eli hyvinvointialue valvoo toimintaa siten, että se on sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan vaatimustenmukaista. Hyvinvointialue valvoo sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluntuottajia ja näiden alihankkijoita.</p> <p>Valvonta on ennakoivaa, suunnitelmallista ja jälkikäteistä valvontaa. Kaikissa valvonnan muodoissa on keskeistä omavalvonnan toteutumisen varmistaminen, ohjaus ja neuvonta.</p>
Riskienhallinta	<p>Riskienhallinta on toimintatapa, jolla tunnistetaan, analysoidaan ja hallitaan toimintaan sekä toimintaympäristöön liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia jokapäiväisessä toiminnassa kaikilla organisaatiotasolla. Riskienhallintaa tehdään tavoitteita tarkasteltaessa ja niitä asetettaessa.</p> <p>Riskienhallintaa tehdään myös suunnittelun yhteydessä ja mittaritiedon hyödyntämisessä ja vertailussa. Riskienhallintaa tehdään päätöksenteon osana. Riskienhallinnassa tunnistetaan toiminnasta ja toimintaympäristöstä nousevia riskejä ja heikkoja signaaleja ja arvioidaan niiden mahdollisia vaikutuksia organisaation tavoitteisiin sekä tehdään analyysiin perustuvia riskienhallintatoimenpiteitä.</p>
Viranomaisvalvonta	<p>Viranomaisvalvonta on valvontaviranomaisen eli Aluehallintoviraston ja Valviran toteuttamaa valvontaa. Viranomaisvalvonnan tarkoituksena on varmistaa hyvinvointialueen omavalvonnan toteutuminen.</p>

Omavalvonnan ohjaavat periaatteet

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ohjaavat periaatteet muodostavat toimintakulttuurin, jota hyödynnetään omavalvonnan toteuttaessa.

- 1 Omavalvontaa tehdään ensisijaisesti Päijät-Hämeen asukkaita varten ja asukkaiden kanssa yhteistyönä.
- 2 Omavalvonnan tavoitteena on tukea ammattilaisia onnistumaan tehtävissään.
- 3 Omavalvonnan avulla varmistetaan asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutuminen.
- 4 Omavalvonnan päämääränä on myös tukea johtamista, palvelujen järjestämistä ja toiminnan kehittämistä.
- 5 Omavalvonnan toimintamallit ja edellytykset ovat tarkoituksenmukaisella tavalla yhdenmukaisia kaikille alueen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimijoille.
- 6 Omavalvonnassa hyödynnetään laajasti tiedolla johtamisen mahdollisuuksia ja hyödynnetään enenevässä määrin tietoperustaisia, digitaalisia valvonnan menettelyjä.
- 7 Omavalvonta on systemaattista, valvontamenettelyt riskiperusteisesti kohdennettuja ja niitä toteuttaa valvontatyöhön erikoistunut henkilöstö.
- 8 Omavalvonta on yhteistyötä palvelunjärjestäjän, palveluntuottajien ja asukkaiden välillä ja hyödyttää kaikkia osapuolia lisäten läpinäkyvyyttä ja osallisuutta.

Oma-avun lähtökohdat

Lainsäädännön edellytykset hyvinvointialueen omavalvonnalle

Järjestämisvastuunvarmentaminen	Seuranta- ja arviointivelvollisuus	Tuottamisen ohjaus- ja valvontavelvollisuus	Omavalvonnan toteuttaminen
<ul style="list-style-type: none">• Varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen ja kansallisten tavoitteiden toteutuminen• Varmistettava palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu sekä asiakkaiden yhdenvertaisuus• Varmistettava riittävä johtamis-/osaaminen, toimintakyky ja valmius järjestämisvastuun toteuttamiseen• Toteuttaa hankinnat asianmukaisesti ja lainsäädännön edellyttämällä tavalla sopimuksiin perustuen	<ul style="list-style-type: none">• Seurattava alueensa väestön hyvinvointia ja terveyttä väestöryhmittäin• Seurattava palvelujen tarvetta, saatavuutta, laatua, turvallisuutta, vaikuttavuutta ja yhdenvertaisuutta sekä kustannuksia ja tuottavuutta• Seurattava ja arvioitava strategisten tavoitteiden toteutumista• Seurattava ja arvioitava omavalvonnan toteutumista	<ul style="list-style-type: none">• Ohjattava ja valvottava omaa ja yksityistä palvelutuotantoa• Varmistettava yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtyjen sopimuksien toteutuminen• Varmistettava, että palveluntuottajilla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset• Vaadittava epäkohtien korjaamista asettamassaan riittävässä määrääjassa	<ul style="list-style-type: none">• Tunnistettava riskit ja määritellä niihin suojaavat toimenpiteet• Kehitettävä laadukkaat, turvalliset ja vaikuttavat prosessit, palveluketjut ja toimintamallit• Määriteltävä turvallisuutta edistävät linjaukset ja ohjeistukset• Oma-/valvottava, että palvelut ovat sisällöltään ja laadultaan asiakkaiden ja potilaiden tarpeiden ja turvallisuuden mukaiset

Omavalvonnan kokonaisvastuu

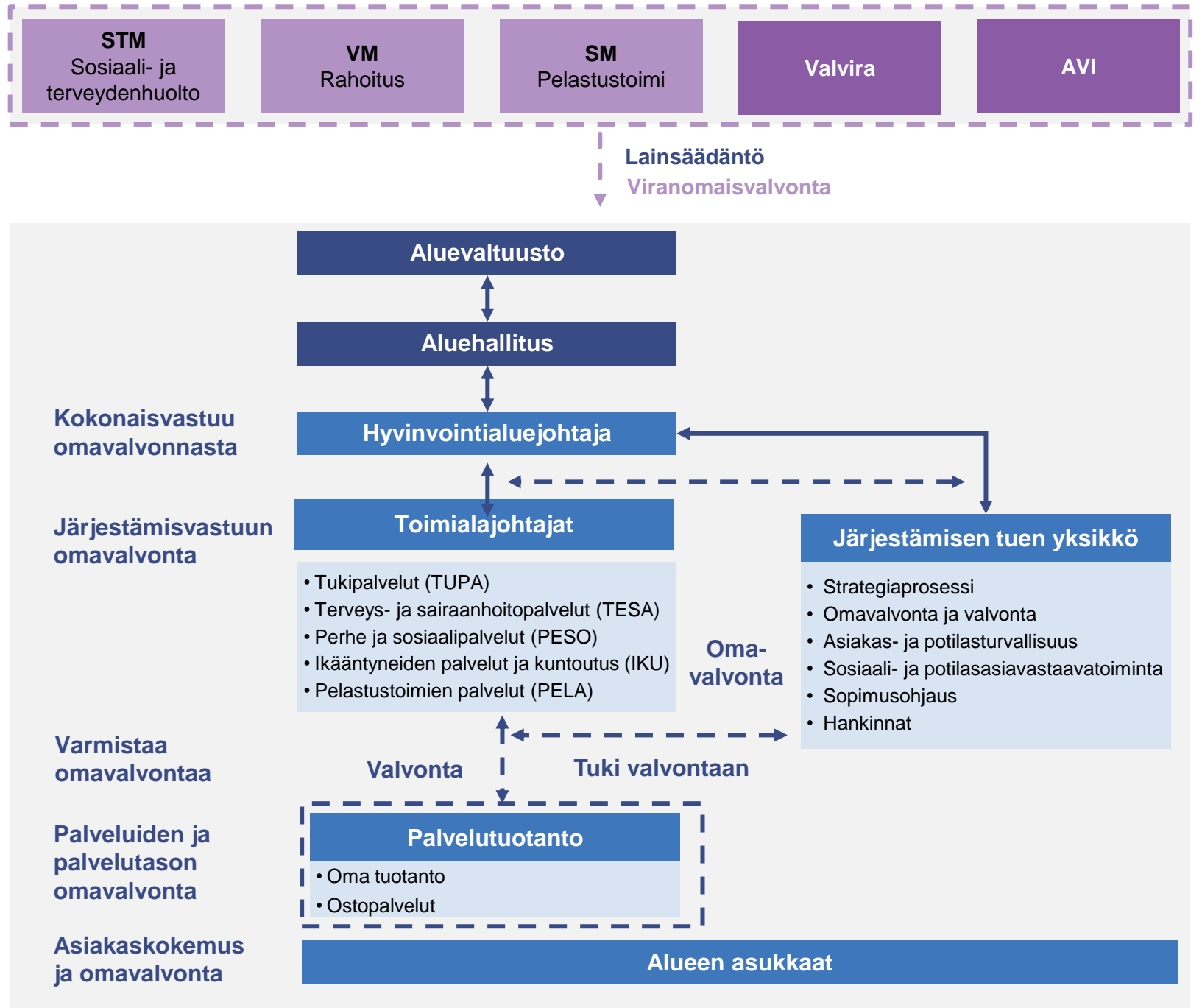
Aluehallitus vastaa hyvinvointialueen omavalvonnan kokonaisuudesta.

Hyvinvointialuejohtaja vastaa siitä, että tuottamisen valvonta on järjestetty.

Järjestämisen tuen yksikön johtaja vastaa yhteistyössä **toimialajohtajien** kanssa järjestämistehtävän omavalvonnasta.

Järjestämisen tuen yksikkö vastaa omavalvonnan kokonaisuuden suunnittelusta ja kehittämisestä yhteistyössä toimialojen kanssa.

Toimialojen vastuulla on omavalvonnan toteuttaminen ja varmistaminen.

Omavalvonnan organisoituminen Päijät-Hämeessä

Omavalvonnan yhteistyömallin kokonaisuus

- Järjestämisen tuki vastaa ensi sijaisesti omavalvonnan kokonaiskoordinaatiosta sekä kokonaisuuden kehittämisestä sekä tukee järjestämisvastuun omavalvonnan ja valvonnan toteuttamista.
- Toimialat vastaa omavalvonnan toteuttamisesta kaikilla osa-alueilla.
- Yhteistyössä järjestämisen tuki ja toimialat kehittävät omavalvonnan sisältöjä ja menetelmiä.
- Ulkoiset palveluntuottajat vastaavat palvelujensa omavalvonnasta ja alihankkijoiden valvonnasta.

Järjestämisen tuen yksikkö

- Osallistuu kansalliseen kehittämiseen ja tuo viimeisimmän tiedon hyvinvointialueen toiminnan kehittämisen tueksi.
- Vastaa kansallisen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian toimeenpanosta
- Vastaa omavalvontaohjelman valmistelusta.
- Vastaa yhtenäisten omavalvonnan ja valvonnan sekä sopimusvalvonnan menetelmien kehittämisessä yhteistyössä toimialojen kanssa.
- Vastaa omavalvonnan seurannan ja raportoinnin keskitetystä kehittämisestä.
- Osallistuu hyvinvointialueen omavalvonnan, valvonnan ja asiakas- ja potilasturvallisuuden osaamisen vahvistamisesta.

Toimialat

- Osallistuu hyvinvointialueen omavalvonnan ja valvonnan kehittämiseen.
- Vastaa omavalvonnan, valvonnan ja sopimusvalvonnan sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden toimeenpanosta ja toteuttamisesta.
- Kirjoittavat omavalvontasuunnitelmat
- Toteuttavat omavalvonnan seurannan
- Määrittelevät omavalvonnan painopisteet ja tuottavat julkiseen raporttiin kehittämistoimenpiteet
- Vastaavat valvonnan toteuttamisesta ja resurssoinnista
- Tukee ulkoisia palveluntuottajia omavalvonnan toteuttamisessa ja osaamisen vahvistamisessa.
- Vastaa hyvinvointialueen omavalvonnan, valvonnan ja asiakas- ja potilasturvallisuuden osaamisen vahvistamisesta.

Järjestämismvastuun omavalvonta

Järjestämismvastuun omavalvonnalla tarkoitetaan hyvinvointialueen asukkaiden palveluiden järjestämisen onnistumisen ja siihen liittyvän riskienhallinnan varmistamista.

Näiden kokonaisuuksien puitteissa järjestämismvastuun omavalvonnan toimenpiteet kohdistetaan kymmeneen keskeiseen järjestämismvastuun osa-alueeseen.

Järjestämismvastuun keskeiset kokonaisuudet, joihin omavalvonta kohdistuu

1	Strategisten tavoitteiden toteutuminen
2	Hyvinvointialueen kustannusten kehitys ja rahoituksen riittävyys
3	Väestön palvelutarpeen arviointi ja ennakointi
4	Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
5	Palvelujen omavalvonta
6	Vaikuttavuus ja kustannusvaikuttavuus
7	Riittävä ja osaava henkilöstö
8	Palvelujen hankkiminen ja riittävä oma palvelutuotanto
9	Riittävät tilat, välineet ja tarvikkeet
10	Huoltovarmuus, jatkuvuus, poikkeusoloihin varautuminen

Omavalvonnan kokonaisprosessi ja sen osaprosessit

Omavalvonnan kokonaisprosessi

Kansallinen ja alueellinen ohjaus	Suunnittelu ja ohjaus	Toteutus	Seuranta ja arviointi	Toiminnan kehittäminen
<ul style="list-style-type: none">• Lainsäädäntö• Valtakunnalliset tavoitteet, strategiat ja ohjelmat• Ohjaus valvovalta-viranomaiselta• Hyvinvointialueen strategiset tavoitteet ja ohjelmat	<ul style="list-style-type: none">• Sisällöllinen omavalvonnan vuosisuunnittelu• Omavalvonnan toteutuksen organisointi• Omavalvonnan toteuttaminen• Suunnittelun ja ohjauksen kehittäminen	<ul style="list-style-type: none">• Järjestämisvastuun omavalvonta• Omavalvonnan toteuttaminen• Omavalvonnan toteutumisen varmentaminen (valvonta)• Omavalvonnan kouluttaminen ja perehdyttäminen	<ul style="list-style-type: none">• Säännöllinen seuranta osana johtamisjärjestelmää• Omavalvonnan julkinen raportointi• Seurannan ja arvioinnin käytännöt• Vaikuttavuuden arviointi	<ul style="list-style-type: none">• Kehittämistoimenpiteiden tunnistaminen• Kehittämistoimenpiteiden toimeenpano• Toteutumisen seuranta• Hyvien käytäntöjen levittäminen ja vertaiskehittäminen

Läpileikkaavat prosessit

Tiedon hyödyntäminen omavalvonnassa

Riskienhallinta

Viestintä

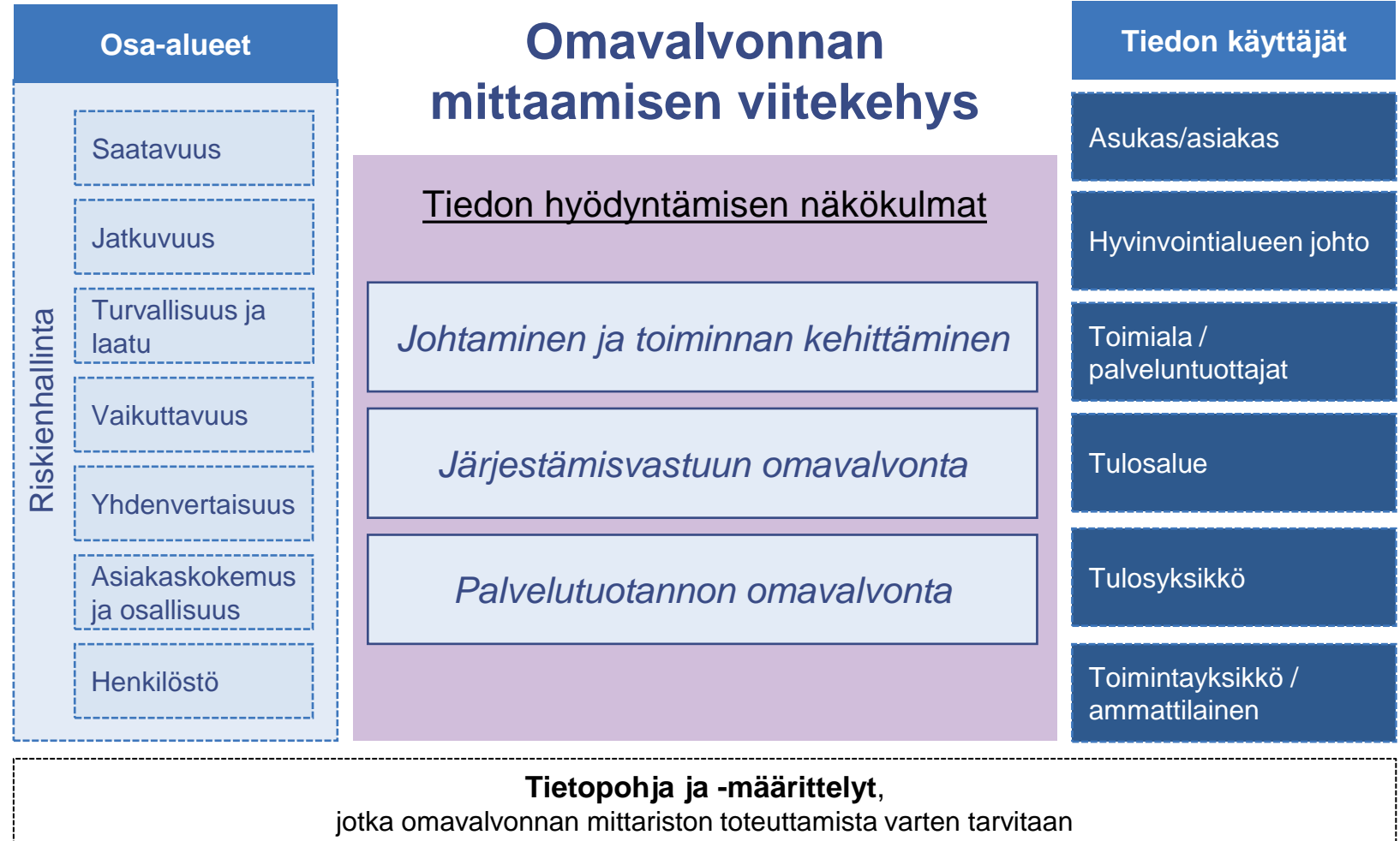
Saatavat, jatkuvat, turvalliset, laadukkaat, yhdenvertaiset ja vaikuttavat palvelut Päijät-Hämeen asukkaille

Tiedon hyödyntäminen omavalvonnan toteuttamisessa

Tiedon hyödyntäminen on keskeinen osa omavalvonnan toteutusta ja sen kuvaavaa kokonaisprosessia, erityisesti seurannan osaprosessia.

Omavalvonnan mittaamisen yhdenmukaisuuden varmistamiseksi omavalvontaohjelmassa on määriteltävä omavalvonnan mittaamisen viitekehys (kuva), jota sovelletaan yksikötasoisissa omavalvontasuunnitelmissa.

Palvelutuotannon ohjaus ja valvonta

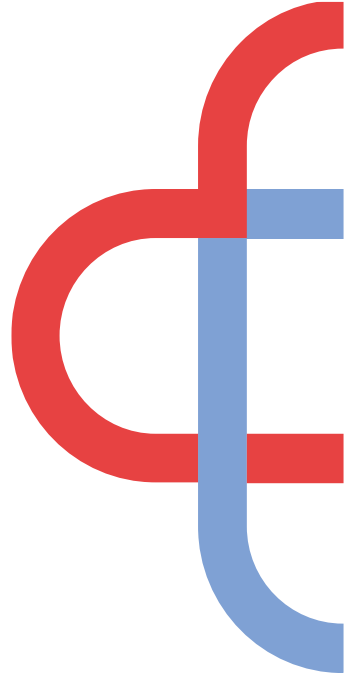

Palveluiden omavalvonnin varmistaminen hyvinvointialueella

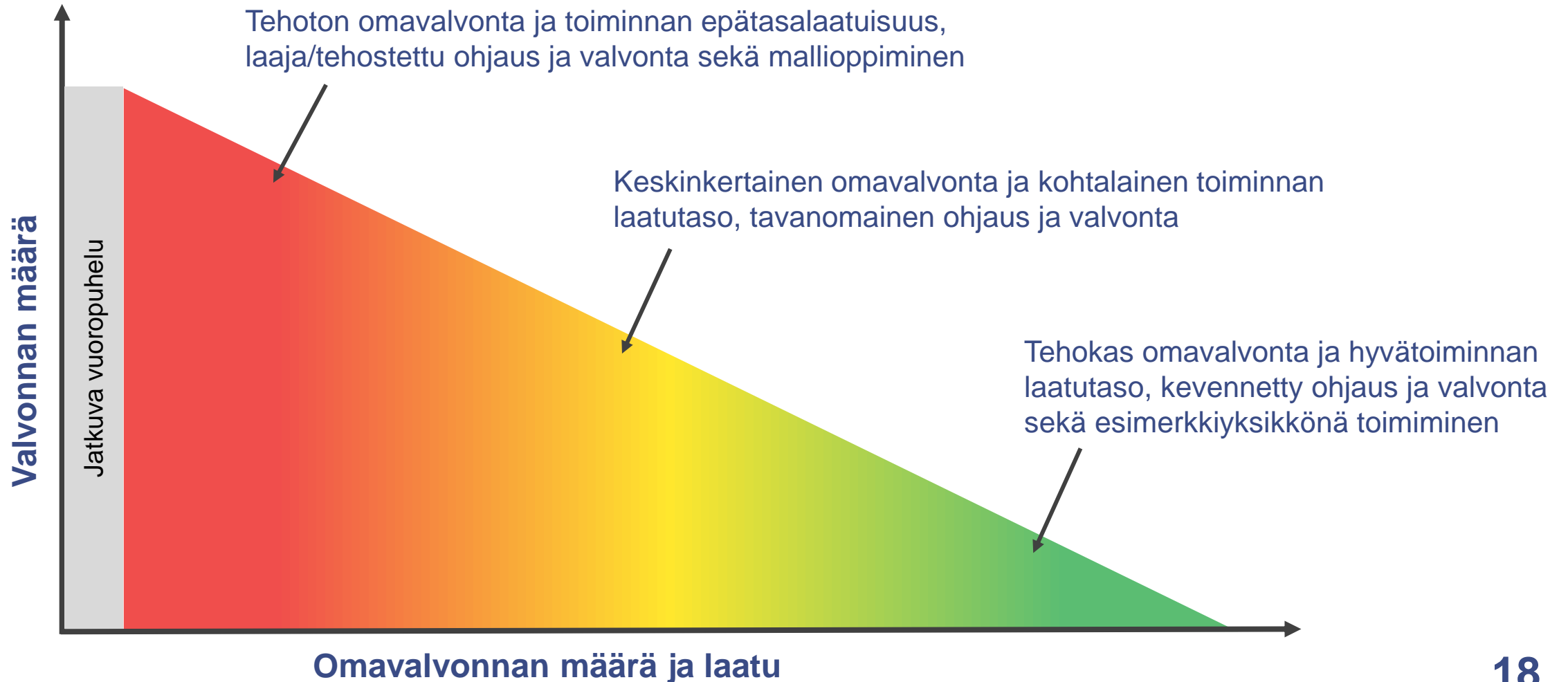
Palvelutuotannon ohjaus ja valvonta on osa Päijät-Hämeen hyvinvointialueen järjestämisvastuun omavalvontaa. Valvonnan keskeisenä tehtävänä on todentaa ja varmistaa palveluntuottajien ja palveluyksiköiden omavalvonnin toteutuminen sekä palvelujen vaatimustenmukaisuus.

Onnistuessaan palveluntuottajien ohjaus ja valvonta tunnistaa laatua uhkaavat riskit jo ennakkoon ja minimoi mahdollisia henkeen, terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä haittoja sekä niistä aiheutuvia lisäkustannuksia.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueella toteutetaan ennakoivaa, suunnitelmallista ja reaktiivista valvontaa. Kaikissa valvonnan muodoissa on keskeistä omavalvonnin tukeminen ja ohjaus.

Tehokkaasti ja laadukkaasti tuotettu omavalvonta pienentää raskaampien valvontamuotojen käyttöä

Hyvinvointialueen ohjaus ja valvontamenetelmät

Ennakoiva valvonta

Suunnitelmallinen valvonta

Jälkikäteisvalvonta

Valvonnan tyyppin kuvaus

Valvontamenettelyt, joiden tavoitteena on pienentää toiminnasta kumpuavia riskejä ennakoivasti omavalvonnan keinoin, sekä kehittää toimintaa kokonaisuutena.

Valvontamenettelyt, jotka ovat ennalta suunniteltuja ja muodostavat läpi koko kalenterivuoden tapahtuvan systemaattisen ja säännöllisen valvontakokonaisuuden.

Valvontamenettelyt, jotka syntyvät toiminnasta nousevista herätteistä.

Mitä erilaisia valvonnan menettelyitä tähän kuuluu?

- Järjestämisvastuun **omavalvonta**, sekä valvontatiedon tilastointi ja hyödyntäminen
- Toimintayksikön **omavalvonnan toimintaprosessin todentaminen**
- Säännöllinen vuorovaikutus, **ohjaus ja neuvonta** palveluntuottajien kanssa
- Työntekijöiden **perehdytys ja koulutus**
- **Sopimusten seuranta** ja valvonta, sekä muu asiakirjapohjainen valvonta ja ohjaus
- Yksiköissä tapahtuvan havainnoinnin pohjalta **toiminnan korjaaminen ja kehittäminen**

- Omavalvonnan vuosikellon mukainen toiminta
- **Ennakoivat ja suunnitelmalliset ohjaus- ja valvontakäynnit**
- **Sisäinen auditointi ja omavalvonnan itsearviointi**
- Informaatiovalvonta eli valvonta ilman valvontakäyntiä ja tilannekuvan muodostaminen
- Alueellisten riski-indikaattorien seuranta
- Viranomaisvalvonta ja -yhteistyö

- Herätteitä ovat asiakaspalautteet, selvityspyynnöt, reklamaatiot, muistutukset ja kantelut sekä työntekijäpalautteet
- Toiminnasta nouseva indikaattoreiden pohjalta tehtävä valvonta
- Viranomaispalaute
- **Jälkikäteen tehdyt reaktiiviset valvontakäynnit**
- **Vakavan vaaratapahtuman tutkinta**
- Toiminnan poikkeus- ja vaaratilanteiden jälkeinen raportointi ja yhteiset kehityskäytänteet

Todentaminen

Julkaisuvelvollisuus neljän kuukauden välein julkisessa tietoverkossa toteutuneesta kehittämisestä

Ennakoivat ja suunnitelmalliset ohjaus-, arviointi-, tarkastus- ja auditointikäynnit

Jälkikäteen tehdyt reaktiiviset valvontakäynnit
Toiminnasta nousevat vakavat vaaratapahtumat
Muistutusten ja kanteluiden määrä

Oma-valvonnan suunnittelu, ohjaus ja kehittäminen

Omavalvonnin vuosikello

Omavalvonta hyvinvointialueen laajennetussa johtoryhmässä

Palvelustrategian toteutumisen ja seurannan arviointi hyvinvointialueen johtoryhmässä

Omavalvonta seuraavan vuoden painopisteiden asettaminen

Hyvinvointialueen asiakas- ja potilasturvallisuuskypsyysarviointi STM:lle

Omavalvontasuunnitelmien päivitys yksiköiden

Hyvinvointialueen ja valvontaviranomaisten vuositapaaminen

Omavalvonnin seminaari

Omavalvonta ja palvelustrategia hyvinvointialueen johtoryhmässä

Omavalvonnin ja palvelustrategian osavuosisiraportin laatiminen

Organisaation turvallisuuskulttuurin arviointi henkilöstökysely

Omavalvonnin ja palvelustrategian vuosiraportin laatiminen

Hyvinvointialueen ja valvontaviranomaisten vuositapaaminen

Omavalvonta ja palvelustrategia hyvinvointialueen johtoryhmässä

Sosiaali- ja potilasasiavastaava vuosiselvityksen laatiminen/ kysely toimialoille

Omavalvontaohjelman päivitys ja hyväksyminen aluehallituksessa

Hyvinvointialueen palveluyksikkö päivitys Soteri-rekisteriin

Hyvinvointialueen vuosiselvitys materiaalin koonti STM:lle

Sosiaali- ja potilasasiavastaavien vuosiselvitys aluehallitus

Omavalvonnin ja palvelustrategian osavuosisiraportin laatiminen

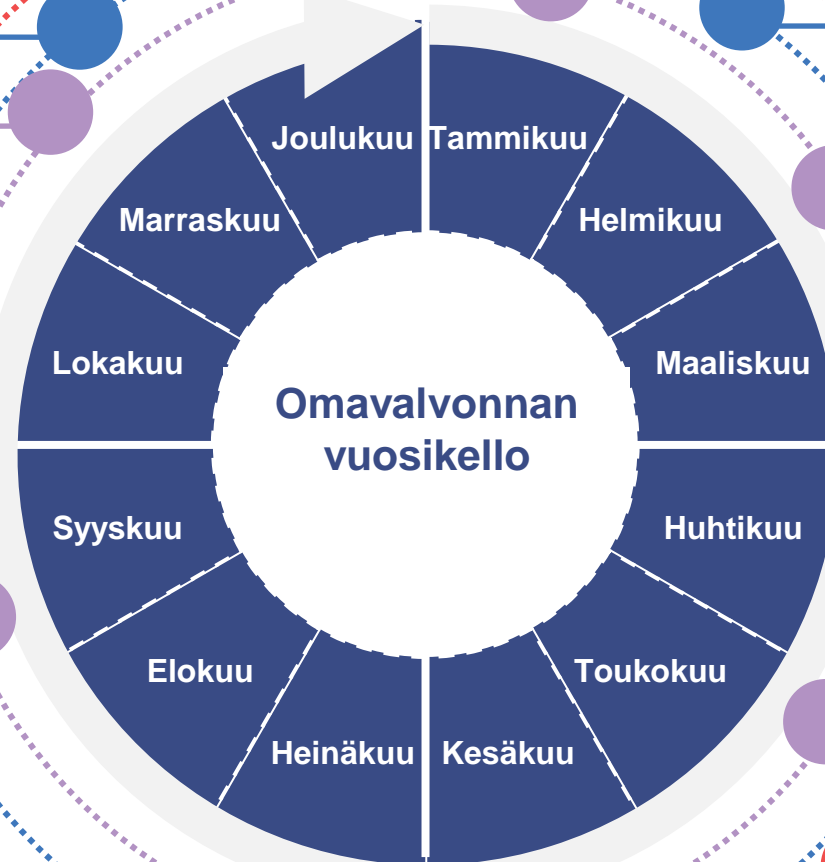
Palvelustrategian toteutumisen ja seurannan arvio hyvinvointialueen johtoryhmässä/ aluehallitus/ aluevaltuusto

Omavalvonta hyvinvointialueen laajennetussa johtoryhmässä

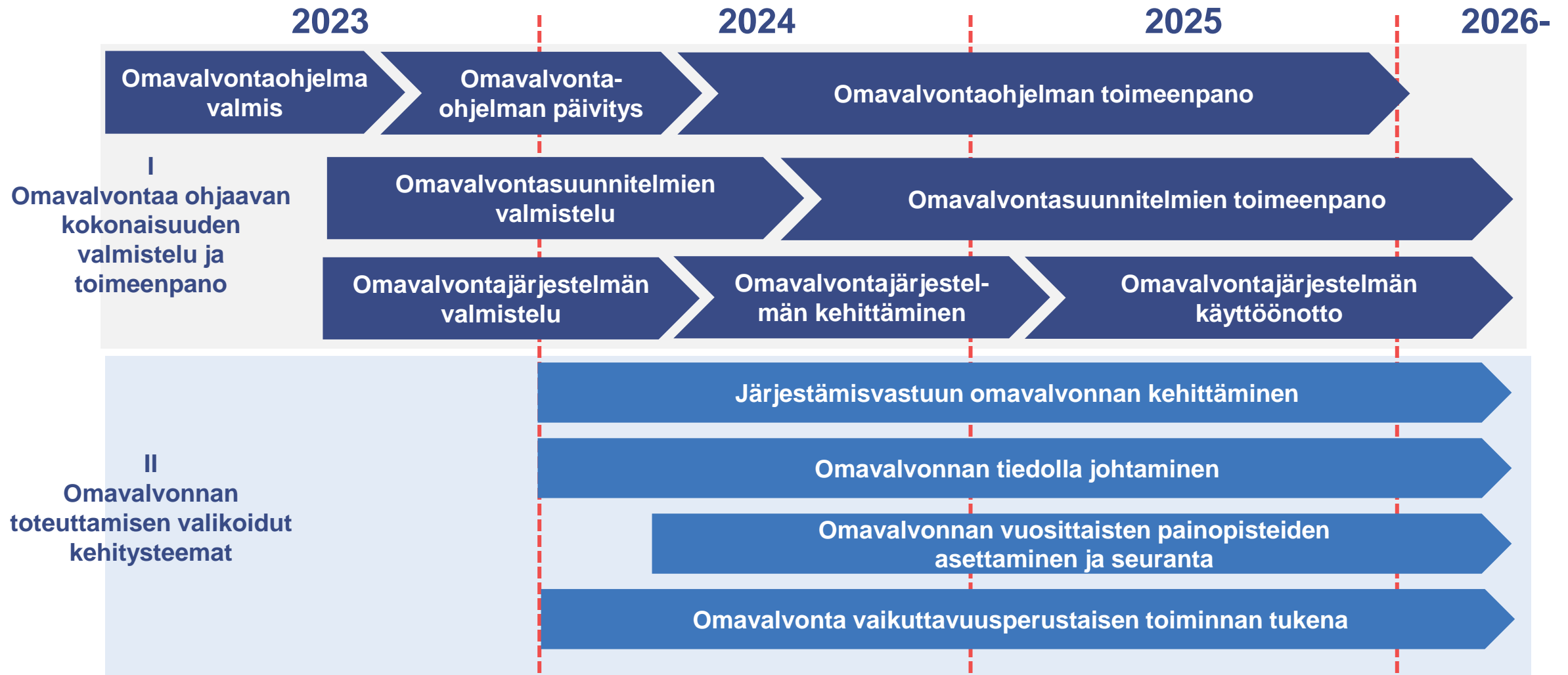
● Aluehallitus ja HVA-johtoryhmät, omavalvontatiimi raportoi kehittämisestä

● Toimialat ja järjestämisen tuki, sisältää yhteistä tekemistä toimialojen kanssa

● Ulkoiset julkaisut ja selvitykset, sisältää tiedonkeruuta toimialoilta

Omavalvonnin kehittämisen tiekartassa keskitytään kahteen pääteemaan

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue